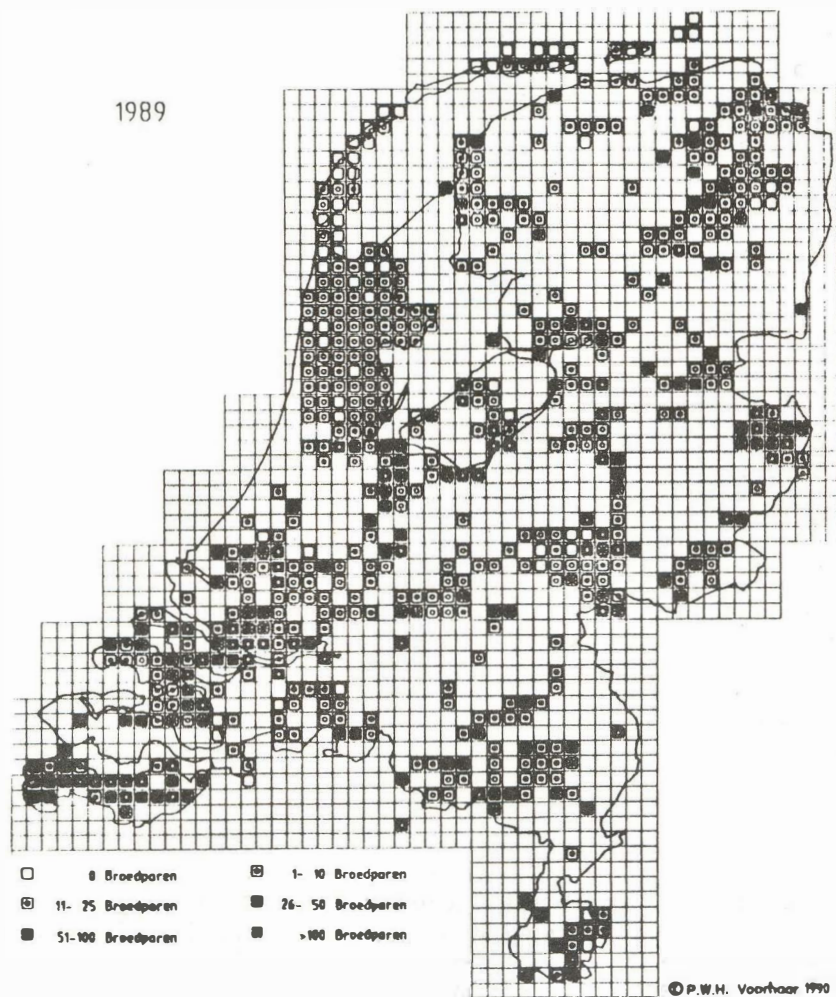

Hiernaast een voorbeeld van een landdekkende inventarisatie van de Huiszwaluw in 1989. Het gaat hier om ongeveer 12.500 nestplaatsen.

SOVON

Ab Steenvoorden

In veel ornithologische bladen en tijdschriften kom je de naam SOVON tegen.

Wat is en wat doet SOVON nu eigenlijk?

In dit stukje zal ik proberen op de bovenstaande vragen een antwoord te geven en tevens uitleggen wat de Vogelwerkgroep van de Vereniging samen met SOVON doet.

In 1973 begon SOVON, toen nog de Stichting Ornithologisch Veldonderzoek Nederland, met het eerste grote onderzoek, heel Nederland inventariseren op broedvogels. Aan dit onderzoek, dat vier jaar duurde, namen enkele duizenden waarnemers deel. In 1979 kwam het resultaat van deze jaren uit, in de vorm van een Atlas van de Nederlandse Broedvogels.

Dit 431 bladzijden tellende boekwerk laat een overzicht zien van alle in Nederland broedende vogelsoorten met daarbij de aantallen en het biotoop waarin de soort voorkomt.

Dit idee en boekwerk bleken zo goed aan te slaan, dat in oktober 1973 met een nieuw project werd begonnen, het atlasproject voor Winter- en Trekvogels.

Dit project liep tot en met september 1983. Het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek) kwam SOVON te hulp met het verwerken van de telgegevens met behulp van computers. Met het afsluiten van dit project had SOVON een landdekkend overzicht van alle vogelsoorten die in Nederland voorkomen. Dit resulteerde in een unieke Atlas van de Nederlandse vogels, die in 1987 uitkwam.

Met het afsluiten van het Atlasproject voor Winter- en Trekvogels was een einde gekomen aan de eerste fase, namelijk een landdekkend verspreidingsbeeld van de vogelsoorten die in Nederland voorkomen. SOVON (de naam is inmiddels veranderd in Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland) start langzaam met de tweede fase. Dit project zal gaan bestaan uit verschillende onderdelen, verdeeld in broedvogels en niet-broedvogels. Ook deze twee zijn weer verdeeld in meerdere onderdelen.

De naam van deze projecten is monitoringsprojecten dat wil zeggen projecten waarbij de aantalontwikkeling van de vogelsoorten in de gaten wordt gehouden. Deze tweede fase is niet tijdgebonden en dient hoofdzakelijk

om de stand van de vogels in de gaten te houden en eventueel bij grote veranderingen in te grijpen door bijvoorbeeld beheersplannen te wijzigen of aan te passen. Ook het veldwerk hoeft hierbij niet landdekkend te worden uitgevoerd, maar door middel van goed gekozen steekproeven krijgt men toch een vrij aardig beeld van het verloop van de vogelstand.

Zoals al eerder gezegd, zijn de monitoringprojecten verdeeld in broedvogels en niet-broedvogels.

Ik zal beginnen bij de broedvogels. Deze zijn verdeeld in twee projecten, het Broedvogelmonitoring Project (BMP) en het Bijzondere Soorten Project (BSP). Deze laatste is weer verdeeld in schaarse en zeldzame soorten.

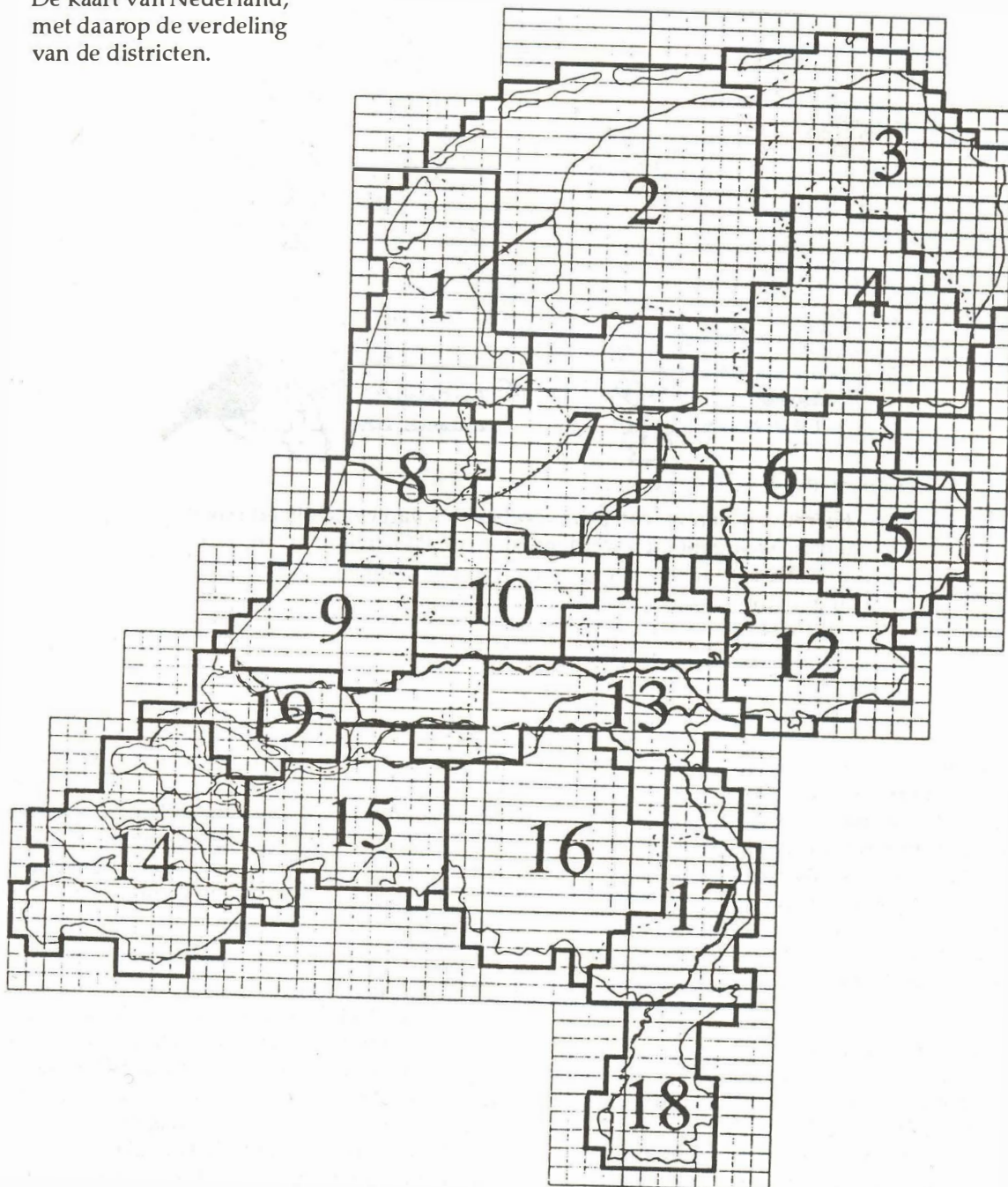
Het Broedvogelmonitoring Project is eigenlijk bijna hetzelfde als het inventariseren van broedvogels, zoals onze Vereniging het al vele jaren doet. Dit project is ge-

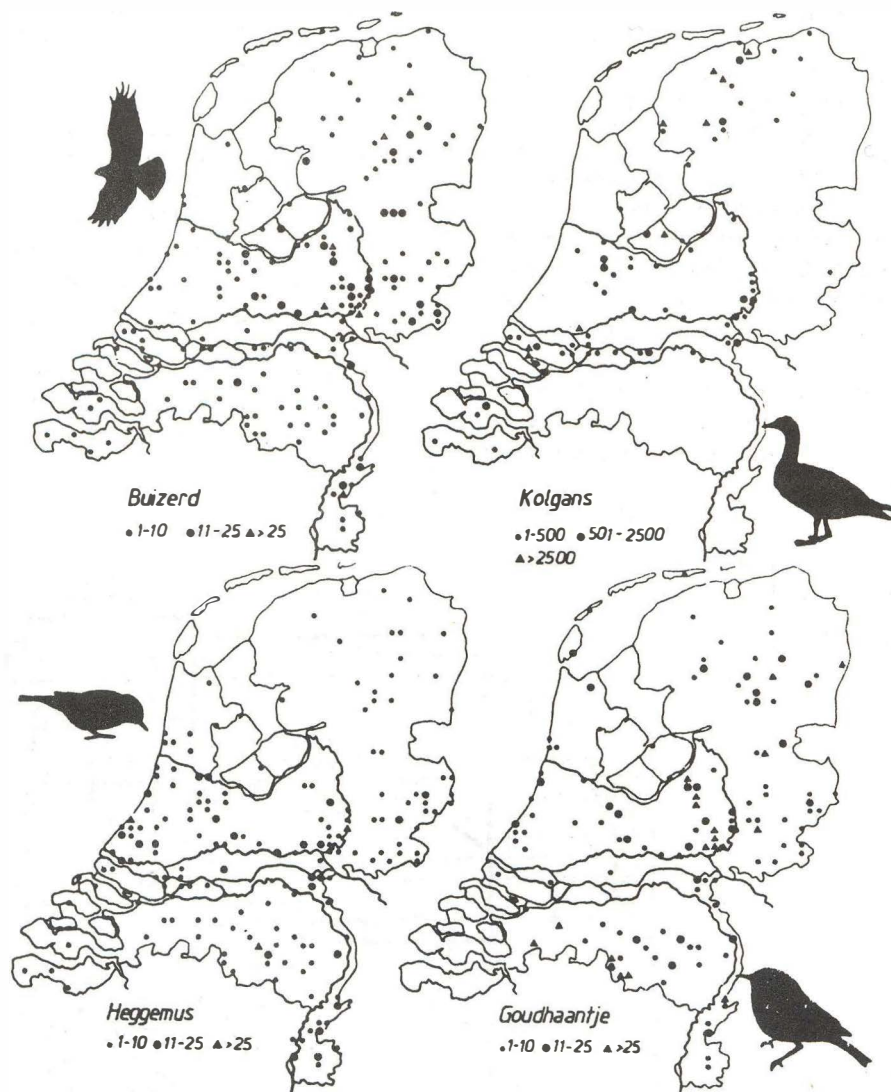
start in 1984 en dient ervoor om de voor- en achteruitgang van de broedvogels in de gaten te houden. Steekproefgewijs neemt de waarnemer een gebied om te inventariseren. Dit gebied moet van een bepaalde grootte zijn en aan een paar voorwaarden voldoen. Het gebied moet van maart tot en met juni ongeveer 10 maal bezocht worden in de vroege ochtenduren en 1 of 2 maal 's nachts. Dit moet wel enige jaren per gebied worden volgehouden.

Doordat deze telling elk jaar in hetzelfde gebied en elke keer op dezelfde wijze wordt uitgevoerd kan men de ontwikkelingen van de broedvogels in dat gebied vrij nauwkeurig volgen en zo bepalen of het goed of slecht met de soort gaat.

Het Bijzondere Soorten Project-broedvogels is eigenlijk een beetje hetzelfde als de BMP, alleen worden hierbij de terreinen niet onderzocht op alle broedvogels, maar

De kaart van Nederland, met daarop de verdeling van de districten.

Hierboven zien we een paar voorbeelden van verschillende soorten die waargenomen werden tijdens de PTT-telling in februari 1990. De aantallen zijn gegeven per route. Dankzij deze PTT-tellingen krijgen we een aardig overzicht van plaats en aantal van enkele soorten.

alleen op de zeldzame broedvogels en kolonievogels. De vogelsoorten die hierbij geteld moeten worden zijn vastgesteld door SOVON, maar de waarnemer kan zelf ook bepalen welke soorten voor een bepaalde streek zeldzaam zijn en deze dan inventariseren.

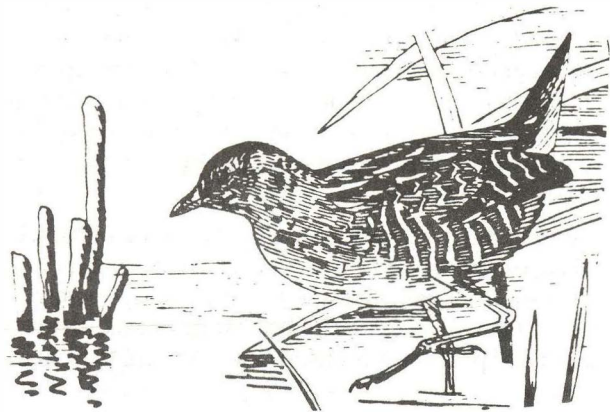
Al deze gegevens die de waarnemers gedurende het broedseizoen bij elkaar verzamelen worden aan het einde van het seizoen door SOVON en CBS verwerkt en zo kan men de aantalontwikkelingen van de soorten bekijken.

Ook het project niet-broedvogels is in twee aparte onderdelen verdeeld, n.l. het Punt Transect Tellingenproject en het Bijzondere Soorten Project niet-broedvogels. Wat is nu een Punt Transect Telling (PTT)? Dit is een bepaalde route die de waarnemer uitstippelt, waarin 20 telpunten moeten liggen. Op al deze 20 punten moet de waarnemer gedurende vijf minuten alle vogelsoorten die hij ziet en hoort noteren.

Deze route wordt elk jaar in augustus, november, december en februari afgelegd.

Door middel van deze tellingen kan men vaststellen of de vogels in aantal zijn toegenomen of afgenomen. Ook dit onderzoek wordt steekproefgewijs gedaan, maar wel elk jaar in hetzelfde stuk, want ook hierbij moet dezelfde route meerdere jaren achtereenvolgend gedaan worden.

Ook bij de niet-broedvogels is er een Bijzondere Soorten Project. Het doel van dit project is het verzamelen van waarnemingen van zeldzaam voorkomende soorten. Omdat deze soorten zeldzaam zijn, kunnen ze niet geteld worden d.m.v. geplande teldagen. Daarom is gekozen voor het verzamelen van al de waarnemingen van deze soorten gedurende het gehele jaar. De vogelsoorten waarom het hier draait zijn bijeengebracht op een lijst die de waarnemers van SOVON kun-

nen krijgen. Deze lijst moet per maand worden ingevuld en opgestuurd.

Omdat al dit verzamelen en uitwerken van gegevens door enkele mensen bijna niet te doen is, is Nederland verdeeld in 19 districten met aan het hoofd van elk district een District Coördinator. Deze zorgt ervoor dat hij alle gegevens uit zijn district krijgt en al grotendeels verwerkt.

Noordwijk ligt in district 9 dus alles wat wij voor SOVON tellen en waarnemen moet naar de District Coördinator van district 9 gestuurd worden.

De Vogelwerkgroep van de Vereniging inventariseert, zoals wel bekend, al vele jaren. Sinds de invoering van de BMP-methode worden enkele gebieden rond Noord-

wijk volgens deze methode geïnventariseerd. Deze gegevens gaan dan ook naar SOVON. Verder worden door de Vogelwerkgroep enkele soorten voor het BSP-broedvogels geteld, zoals bijvoorbeeld Kuifleeuweriken en de Reigerkolonies rond Noordwijk.

Voor het BSP-niet broedvogels worden elke maand de lijsten ingevuld (de waarnemingen hiervoor worden uit de waarnemingenrubriek in de Strandloper gehaald). Aan het PTT-project doet een enkele waarnemer uit Noordwijk mee, deze heeft een vaste route rond Noordwijk.

Naast deze monitoringprojecten die door SOVON georganiseerd worden, bestaan er nog de specialistische projecten.

Dit zijn projecten die niet door SOVON georganiseerd worden, maar wel landdekkend worden uitgevoerd.

Vanwege de ervaring en de verwantschap die deze projecten met de projecten van de SOVON hebben, verwerkt SOVON ook de gegevens die verkregen worden door middel van deze projecten.

Het gaat hierbij om een trekvogelonderzoek, uitgevoerd door de Landelijke Werkgroep Vogeltrekstellen en een nestkasten project door de Werkgroep Nestkasten.

Literatuur:

Atlas van de Nederlandse Broedvogels, SOVON
Atlas van de Nederlandse Vogels SOVON
SOVON nieuwsbrieven

Herdruk Flora van Noordwijk

Ees Aartse

De "Flora van Noordwijk" dateert uit 1978. Na zo'n periode is het haast logisch om aan een herdruk te gaan denken. De werkgroep, die zich heeft bezig gehouden met de herdruk van de "De Vogels van Noordwijk" was deze mening ook toegedaan en heeft het voorstel aan het bestuur voorgelegd. Het bestuur heeft groen licht gegeven voor het herdrukken van de "Flora van Noordwijk". De werkgroep heeft inmiddels de eerste aanzet gegeven voor een vernieuwde Flora.

Inzichten veranderen. Het verschil tussen de eerste "Vogels van Noordwijk" en de tweede "Vogels van Noordwijk en Omstreken" is zo groot, dat meer van een nieuwe uitgave dan van een herdruk gesproken kan worden.

Zo het zich nu laat aanzien kan dat straks ook van de nieuwe Flora gezegd worden. Het is bekend dat "De flora van Noordwijk" een moeilijk toegankelijk boek is voor mensen die niet zo heel veel van planten afweten. De werkgroep heeft dat in haar achterhoofd geknoopt. De eerste bijeenkomst van de werkgroep op 15 maart 1991 was een brainstorming over de opzet van een nieuwe Flora. Het accent van deze bijeenkomst lag toch wel bij "hoe maken we de nieuwe Flora toegankelijk voor een groot aantal mensen". Binnen de werkgroep kwamen we al gauw tot de conclusie dat een beschrijvend landschap, waarin het noemen van vindplaatsen niet moet worden geschuwd, de ruimte biedt om veel infor-

matie aan de lezer kwijt te kunnen. Bij het noemen van juiste vindplaatsen hebben we wel de restrictie opgenomen dat er geen preciese plaatsen van zeldzame soorten genoemd zullen worden.

We proberen met de nieuwe Flora een zo'n groot mogelijke groep van geïnteresseerden te bereiken. Het boek richt zich toch wel grotendeels op de geïnteresseerde leek, maar ook de "florafielen" zullen niet vergeten worden.

